

Oszip Mandelstam könyve

Ez a kiadvány is a könyvhétre jelent meg, mégpedig a Móra kiadó jóvoltából, és gyönyörű kiállításban. Azt olvashatjuk a hátlapon, hogy a költő versei magyar nyelven a legteljesebb tolmácsolásban láttak napvilágot. A kronologikus sorrendben közölt verseket Szilágyi Ákos tanulmánya vezeti be, majd pedig az író életének kronológiáját is elolvashatjuk a könyv végén, melyből egy olyan kor története bontakozik ki, amire nehéz pontos és lényeges szavakat találni. A szovjet koncentrációs táborral kapcsolatban hirtelenjében három variáció jut eszembe. Szolzsenyicin, aki túléli, de egyetlen napot sem hajlandó felejtetni. Salamov, aki szintén túléli, hogy aztán évek múlva kövessen el öngyilkosságot. És akik több millióan voltak, mint Mandelstam, akik nem éltek túl. Őt 1938. augusztus 2-án tartóztatja le az NKVD – a KGB elődje –, s ellenforradalmi tevékenységért öt évre ítélik. Ez az év egyébként a nagy terror éve. Ha azt vesszük, nem is olyan sok az öt év. Csak éppen Mandelstam belehal. Valahol Vlagyivosztk alatt. A század egyik legnagyobb orosz nyelvű költője volt.

OSZIP MANDELSTAM VERSEI:

1932 Ó, hogy vonzódtok...

(Baka István fordítása)

*Ó, hogy vonzódtok a csaláshoz,
s be könnyen elfeleditek,
hogy közelibbek a halálhoz
felnőtteknél a kisdetek.*

*Tádkáról szürcsöli a gyermek
sérelmét, hogy nem alhatott,
de én már kire fenekedjek,
útjaimon magam vagyok.*

*Vedlik a vad, halraj cikázik
vízmélyi ájulaton át –
jó volna többé meg se látni
az emberlét ezer baját.*

1918 Telefon

(Zalán Tibor fordítása)

*Ebben a vad, szörnyű világban
éjféli temetés-barát,
telefon – öngyilkos szobában
zord dolgok magasára lát.*

*Az aszfalt fekete tavait
paták dühe felkavarta,
majd nemsokára napfény lesz itt:
harsan örült kakas hangja.*

*No nézd csak, a tölgyfás Valhalla
ünnepi, vén álom-fényben;
rendelt a sors, döntött éjszaka,
mikor a telefon ébredt.*

*Minden levegőt elszíttak súlyos függönyök,
a színház terén immár vaksötét.
Csengő – felbolydult szférák mögött:
öngyilkosságra ösztökélt.*

*Hová fuss az üres életből,
a köfáltól menekülnél?
Csönd, átkos doboz, elég ebből!
Bocsáss meg, a tengermély – él!*

*És csak a hang, csak a hangmadár
száll az ünnepi álomra.
Öngyilkosságtól megváltottál
telefon, hosszan villámolva.*

1937 Hogy ki istene víznek, a szélnek

(Veress Miklós fordítása)

*Hogy ki istene víznek, a szélnek –
megőrizze belül poraik,
karcolgattak ezerszámra gémet,
korsókat festettek hajnalig.*

*Kutyafejjel koruk fölülmúlták
az egyiptomi istenek is.
Minden jóval ellátják a hullát,
de fölötte vacak piramis.*

*Más az ábra – rokon-dalos, helmi
igazságok hanyag bűnöse –
idehalljuk fogad csikorogni,
te joghézagok felperese...*

*Elosztotta – hisz két testamentum –
fureca léte kétes vagyonát,
rednk hagyva, e léha talentum
a világot – e mély koponyát.*

*Nagyokat köpött görög tájon
a jog pókhálóin kibuvó
tolvaj angyal – e Francois Villon,
szemtelen, kicsapott nebuló.*

*Kirabolta a mennyei klérust,
de nem szégyen (gy ülni vele.
S mielőtt e világ véget ér most,
eljő még pocsrított ideje...*